

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

Yıl : 1966

Cilt : XIV

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ . 1967

Yayın Komisyonu :

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN, *Dekan*

Ord. Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN, *Başkan*

Prof. Dr. Mehmet TAPLAMACIOĞLU

Prof. M. Tayyib OKIÇ

Doç. Dr. İbrahim Agâh ÇUBUKÇU

Doç. Dr. Bahriye ÜÇOK

Dr. Mehmet MAKSUDOĞLU, *Sekreter*

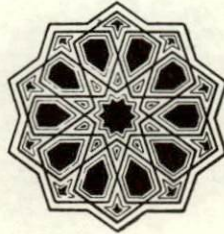
Yıl : 1966

Cilt : XIV

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
TARAFINDAN YILDA BİR ÇIKARILIR

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ . 1967

DERGİMİZİN BU SAYISI,
ÖLÜMÜNÜN 400. YILDÖNÜMÜ DOLAYISIYLA
KANUNÎ SULTAN SÜLEYMAN'IN
AZİZ HÂTIRASINA SUNULMUŞTUR

Kanunî Sultan Süleyman'ın Sigetvar seferine giderken Erdel beyi'ni kabulü, Bak. Feridün Ahmed, *Nüzhetu'l-Ahbar der Sefer-i Sigetvar*, v. 16 b, TSMK, Hazine 1339.

İ Ç İ N D E K İ L E R

Prof. Dr. Hüseyin YURDAYDIN, <i>Celâl-zâde Salih'in Süleyman-nâmesi</i>	1
Ord. Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN, <i>L'amour Divine et La Danse Mystique</i>	13
Prof. M. Tayyib OKIÇ, <i>Hadiste Tercümân</i>	27
Doç. Dr. Cavit SUNAR, <i>Tasavvuf ve Kur'an</i>	53
Doç. Dr. İbrâhim Agâh ÇUBUKÇU, <i>Türk Filozofu Fârâbî'nin Din Felsefesi</i>	67
Doç. Dr. Bahriye ÜÇOK, <i>İslâmda Mûsiki Üzerine</i>	83
Doç. Dr. Hikmet TANYU, <i>Yahudiliğin Kutsal Kitapları ve Esasları</i>	95
Dr. Talât KOÇYIĞİT, <i>Ahâd Haberlerin Değeri</i>	125
Osman KESKİOĞLU, <i>İslâmın Bugününe Bir Bakış</i>	143
Fevziye Abdullah TANSEL, <i>Mehmed Nazmi Paşa</i>	155
Dr. Hüseyin ATAY, <i>İslâm Felsefesinin Doğuşuna Dair</i>	175
Dr. Mehmet MAKSUDOĞLU, <i>Tunusta Dayıların Ortaya Çıkışı</i> ..	189
Dr. Mehmet MAKSUDOĞLU, <i>ظهور الدايات بالقطر التونسي</i>	203
Osman KESKİOĞLU, <i>Ahmet Cevdet Paşa</i>	221
Süleyman ATEŞ, <i>Zikir</i>	235
Dr. S. al-MUNACCİD, Çev.: Dr. M. HATİBOĞLU, <i>Arabça Yazmaların Neşir Kaideleri</i>	245
Prof. H. BODENSTEIN, Çev.: B. MAKSUDOĞLU, <i>Yarının Öğretmeni Neleri Bilmelidir?</i>	263

Nekroloji :

Fevziye Abdullah TANSEL, *Memleketimizin Acı Kaybı : Fuad Köprülü* 267

Kitap Tanıtma ve Tenkidleri :

Prof. M. Tayyib OKIÇ, *Dımaşktaki Fransız Enstitüsünün Son İslamî Neşriyatı* 283

Doç. Dr. Yaşar KUTLUAY, *God and Man in the Koran* 293

Dr. İsmail CERRAHOĞLU, *Warakat ‘ani’l-Hadaret’l-‘Arabıyya* 295

Dr. İsmail CERRAHOĞLU, *Histoire de l’Ecole Malikite* 301

Prof. Dr. Tayyib OKIÇ, *Hedâik Fecrinâ* 307

Doç. Dr. Cahit ZUHAL, *Yabancı ve Kur’an* 313

Doç. Dr. İbrahim AğabülÜKÜÇ, *Türk Felsefesi* 317

Doç. Dr. Bahadır BÖK, *İstanbul Mescidi’l-‘azîm* 323

Doç. Dr. Hikmet TANYU, *Yahudiğin Kültürel Katkıları ve Akademi* 329

Doç. Dr. Talat KOCYİĞİT, *Abdül-Habib’in Hâfız* 337

Osman KESKİNGİL, *İslamın Bugünkü Bir Durumu* 343

Fevziye Abdullah TANSEL, *Mahmed Kazım Paşa* 353

Dr. Hasan ATAY, *İslâm Felsefesinin Bugünkü Durumu* 373

Dr. Mehmet MAKSUDÖĞLU, *Türkçe Dilinin Ortaya Çıkışı* 389

Dr. Mehmet MAKSUDÖĞLU, *‘İslâmî İhtilâf’* 393

Osman KESKİNGİL, *‘İslâmî İhtilâf’* 397

Osman KESKİNGİL, *‘İhtilâf’* 397

Dr. S. al-MEZVİCİD, *Çevre Dr. M. HATTİBOĞLU, ‘İhtilâf’* 397

Prof. H. RUDENSTEIN, *Çevre B. MAKSUDÖĞLU, ‘İhtilâf’* 397

YARININ ÖĞRETMENİ NELERİ BİLMELİDİR?¹

GELECEK ON YILA BİR BAKIŞ

Yazan: Prof. HEINRICH RODENSTEIN

Çev.: Asis. BEYZA MAKSUDOĞLU

İkinci sanayi inkılabının cemiyeti, benliğinin şuurunu, evvelki cemiyet tabakalarınınkinden çok daha hızlı bir şekilde kazanıyor. Heryerde, sanayide ve tarımda, el sanatlarında ve fabrikalarda, ilim ve kültür siyaseti alanlarında, 2000 yılına bakılıyor ve onun, bugünden farkedilebilen gelişme çizgilerinin, hangi şansları ve tehlikeleri getirebileceği düşünülüyor.

Eğitim ve öğretim alanları da istisna teşkil etmiyor. Bizden, eğitiminin ve öğretimimizin, hatta bununla birlikte öğretmenlerin, 2000 yılının ihtiyaçlarına göre ayarlanmasını isteyen sesler, gittikçe daha etkili oluyor.

Şu kanaat müşterektir ki, gelecek, herkesten, daha yüksek bir tahsil ve daha çok sayıda kaliteli eleman istiyecektir. Bunun en kuvvetli isbatı, bugün A.B.D.deki iş alanlarının durumudur. Bir yanda -çok az kişi yeterince öğrenim görmüş olduğundan- kaliteli eleman eksikliği çekilirken, öbür yanda birçok kişiler, bilhassa zenciler, çok az öğrenim görmüş veya yanlış öğrenmiş olduklarından, tamamen işsizdirler.

Eskinin, az sayıda seçkin tabaka ve az öğrenim görmüş büyük yığın tasavvuru, şüphesiz artık, 2000 yılının ihtiyaçlarına uymayacaktır. Parlemantal demokrasi, her vatandaştan belli seviyede bir öğrenim ister.

Bunun için okul, disiplin, okul bünyesi ve şekilleri, öğretim müfredatı ve yöntemlerimizin yeniden gözden geçirilmesi, incelenmesi gerektir.

Okuldan ve bütün eğitim ve öğretim düzenimizden de ancak iktisadî duruma göre istekte bulunulabilir. Her kurumda, en az masrafla en büyük neticenin elde edilip edilemeyeceği denenmelidir.

¹ Bu yazı, Die Welt gazetesinin 4 Haziran 1966 tarihli sayısından alınmıştır.

Büyük engel

Burada iki büyük engelle karşılaşyoruz. Eğer zamana uygun, yani geleceğe uygun bir eğitim ve öğretim sistemi kalkınmasının gerektirdiği milyarlarca mark, sermaye tüketimine sebep olmazsa, eğitim-öğretim çabalarının guruplandırılması ve birleştirilmesi şarttır. Tek okul bugün, hangi türden olursa olsun, hemen daima eksik bir yatırımdır; öğretim malzemesi ve öğretmence çeşitliliği, çağdaş öğretimin istediği ve gençliğimizin hakkı olan, salon ve teknik araçça zenginliği gösteremez.

Tek okulların yerinde, spor salonu, atelye, müzik salonu, kütüphane, yüzme havuzları, stadyumlar gibi ortak salonlarla, birbirine yakın alanlarda, çok sayıda çeşitli okulları ve bölümlerini kapsayan büyük öğretim merkezleri bulunmalıydı. Buralarda öğrenciler ve öğretmenler birlikte çalışabilirler, salonlar ve araçlar ihtiyaca göre değiştirilebilirdi.

Gelecekte ömür boyunca tahsil bahis konusu olduğuna göre, böyleleri öğretim merkezlerinin, aynı zamanda yetişkinlerin öğrenimi için, meslek öğreniminin önemli bölümleri için de kullanılabilir olması gerektir.

Bu tasavvurun önünde birçok engeller vardır. Hepsinden önce gelenekçi inanç; okul, ideal ve romantik birşey olmalı inancı. Aynı inanç, büyük öğrenci sayısının, yanlış değerlendirmeye yolaçtığını da iddia ediyor. Çok büyük, diyelim ki, 50 kişilik bir sınıf ve sadece bir öğretmenli tek okul, değerlendirme bakımından, büyük bir öğretim merkezinden çok daha fazla tehlikeye müsaittir; o belki 2000 öğrenciyi içine alır, fakat bunun yanında, diyelim ki 80 öğretmeni ve sayılarının artırılması mümkün her türlü yardımcı gücü devamlı olarak çalışma halindedir.

Bu seçkin düşünce kolayca gözden kaçırıyor ki, halen okul çağındaki gençlerimizin % 80 i bu çeşit ilkokulları ve meslek okullarını yegâne öğrenim yeri sayıyorlar. Bunun için en önemli isteklerden biri de, böyle, yukarıda anlattığımız şekle uygun orta okulların açılmasıdır. Kendi tarzında ilerleyen iyi bir okul, öğrencilerin akli farklılıklarına ve öğretmenlerin ihtisasına yarayacak şekilde yeterince geniş olmalıdır. Sözcüleri, o aynı zamanda -klâsik yüksek okullardan ve liselerden geri kalmamakla birlikte- iş öğretimini de yeniden yerleştirmelidir. Bu iş öğretimi, çalışma alanları ile ilgili bilgi vermeli ve temel tekniği uygulamalıdır.

Eksiklik

Bugün görev başında olan hiçbir öğretmen tipi bu ihtiyaçlara göre yetişmemiştir. Meslek okulu öğretmeni, fazlasıyla meslek eğitimi görmüş, klâsik ilkokul öğretmeni de sadece genel kültür almıştır. İşte burada, eski okul dünyası ile iş dünyasının birleştiği yerde, orta okul öğretmenin profili meydana çıkıyor. 9. ve 10. sınıflar için bütün çabalamalar, eğer aynı zamanda, bölümden bölüme daha yüksek yetkiler tanıyan ve üstün kabiliyetlilerden belli bir sayıya, memleketimizin en yüksek öğrenim yerlerine yol açan yeni bir öğretim usulü uygulanmazsa, neticesiz kalacaktır.

Böylece klâsik okullarımızı bölen derin çukurlar, birçok yerlerinden geçit vermiş veya tamamen doldurulmuş olacaktır. Fakat bu yolla aynı zamanda öğrenenlerin organlaşması -sınıflanması değil- istenecektir.

İçinde yaşadığımız dünya, ilim dünyasıdır. İlmî çalışmanın meyvası olmayarak satın alınabilecek hiçbir şey yoktur. Eğitim ve öğretimiz, ilk adımlarını ilmî temellere dayandırmamış hiçbir kimsenin son basamağına erişemeyeceği dev bir merdiven manzarasındadır. Meselâ esash bir matematik, fizik, tarih, ve coğrafya öğretimi, öğretmeni en azından çağdaş ilmin ilkelerini bilmedikçe yapılamaz. Böyle bir eksiklikle öğretmen, öğrencilerinin dünya çapındaki ilimlere girişlerini kolayca güçleştirebilir; hatta imkânsızlaştırabilir.

Gelişmeye uygun ilmî bilgilerin öğrencilere verilmesi, başlıbaşına bir ilimdir. Birçok klâsik üniversitelerimizin, bu öğretme, yani diyalektik sanatını, ilim olmaya lâyık veya ilme muhtaç görmekten niçin bu kadar kaçındıklarını hiç bir zaman anlayamadım. Bahçe mimarisi ve yol yapımına, muhteşem salonlarda uzun süredenberi yer ayrılır da, neden halkımızın çocuklarının eğitim ve öğretim işi ilmin zahmetine değmez?

Öğretmek ve eğitmek bir el sanatı değildir, bilâkis ilmî araçlarla çalışan bir öğretim mesleğidir. Anlaşılmayan bir yan da, niçin liselerde onbir yaşındaki çocuklara matematik öğreten bir öğretmenin, meslek okullarında onbeş onaltı yaşlarındakilere aritmetik öğreten bir öğretmenden daima başka türlü ve yanlış bir anlayışla, daha ilmî yetişmiş olması gerektiğidir.

Çıkmazdan kurtuluş

Öğretmenlerin durumları da 2000 yılının öğretim ihtiyaçlarının ışığında yeniden gözden geçirilmelidir. Herşeyden önce çıkmazlar, öğrenciler için olduğu kadar öğretmenler için de yok edilmelidir. Her öğretmene daha değişik ve geniş yetkiler kazanabileceği bir yol açılmalıdır. Hiç kimse, eskiden kalma memuriyet hakları ve kanunları yüzünden ilerlemekten alıkonamaz. Eğer meslek okulu öğrencisine en fazla yükselme imkânı verilmeli ise, aynı şekilde onun öğretmenine de, devamlı olarak kendini tamamlayabileceği imkânlar sağlanmalıdır. İnanıyoruz ki, bu yolla, birçok memnuniyetsizlikler, dar görüşlü sınıflamalar ve günümüzün öğretmen kitlesinde sık sık rastladığımız pek çok peşin hükümler yavaş yavaş bertaraf edilebilecektir.

Daha sonra belki öğretmenlerin meslek organizasyonunun tesellisiz durumuna da bir son vermek mümkün olacaktır. Öğretmenlikten başka hangi sahada, halâ, eski tasavvurlardan kalma bu kadar çaresiz ayrılıklar vardır?

Bugün, 1966 yılında, öğretmenlerin, cinsiyete, mezheplere, okul çeşitlerine veya memuriyet derecelerine göre ayrılmış olmak istemeleri sebebiyle biraraya gelememeleri, öğretmenler toplumu, halk içinde en geri gurup olarak gösteriyor.

Zannediyoruz ki, 2000 yılının eğitimimiz ve öğretimimiz için gösterdiği büyük ihtiyaçlar, 1966'nın öğretmenini de, öğretmenler toplumunun durumunun, çağına uygun olup olmadığı sorusunu, kendisine sormağa çağıracaktır.

ORD. PROF. DR. M. FUAD KÖPRÜLÜ
4 Aralık, 1899 — 28 Haziran, 1966